

Nu er det rugetid!

- et undervisningsforløb om fugle og fuglekasser.

Natur/Teknik fra 4. klasse.

I januar måned er det på høje tid at få lavet fuglekasser, hvis man ønsker at følge fuglenes familieførøgelse i løbet af foråret.

Det er en spændende aktivitet at følge fuglene, når de danner par, udsøger sig redeplads, lægger æg og fodrer unger. Samtidig kan man iagttage, hvordan fuglene har territorier, som de forsøger at forsvare og holde artsfæller ude fra.

Et undervisningsforløb vil falde i flere afsnit.

A. Redekassebygning.

B. Opsøgning, opsætning og beskrivelse af redekasseplads.

C. Interesserede og rugende fugle. Daglige iagttagelser.

D. Opgørelse over redekassernes brug.

A. Redekassebygning

Nogle fuglearter er meget glade for at ruge i kasser. Det gælder især blåmejser, musvitter, broget fluesnapper, gråspurv, skovspurv, stær og tårnfalk.

Det er vigtigt, at man på klassen bliver enige om, hvilke fugle man vil lave kasser til. Det kan være en god ide at undersøge, hvor de forskellige fugle helst søger redeplads og derefter se, hvilke muligheder der kan opfyldes på det område, som klassen ønsker at anvende.

Hver fugl har sit krav til fuglekassen. Især hullets form, størrelse og placering kan være af stor betydning for, om fuglen vil tage kassen i brug.

Det er også vigtigt, at der anvendes træ, som ikke er trykimprægneret eller på anden måde indeholder giftige stoffer. Undgå også at anvende spånplade.

I øvrigt henvises til afsnittet om fuglekasser under ”Sådan laves”.

Det er fint at lade to elever arbejde sammen om én kasse. Så har de mere styr på materialerne, når der skal saves, bores, sømmes eller skrues. Samtidig er der gardering på de daglige besøgsture, dersom én af eleverne skulle være fraværende.

Det anbefales at anvende gran- eller fyrretræ og meget gerne træ, som ikke har været brugt til andet formål, der har medført en behandling. Træet må gerne være uhøvlet.

Når eleverne har studeret tegningerne nøje, kan de gå i gang med lineal og blyant, så kassens enkeltdele kan tegnes op.

Nu kommer så det sværeste – udsavningen. Her kan det være nødvendigt med en hjælpende hånd for at undgå alt for ”skæve” kasser. Det vil være oplagt at trække på sløjdlæreren, hvis klassen har sløjde. Træstykkerne kan samles med søm eller skrues. Selve indflyvningshullet laves lettest med et centerbor, som fås i forskellige diametre.

Det er vigtigt, at låget sættes på med et hængsel. Det behøver ikke at være et metalhængsel. Et stykke cykelslange virker lige så godt. Når taget kan åbnes, kan eleverne bedre komme til at kikke i kassen, og det er lettere at gøre kassen ren, før næste sæson. Det er også en god ide at lade taget rage lidt udenfor kassen, så det beskytter hullet i dårligt vejr.

Her er en oversigt over de fugle, som du kan lave kasser til

[blåmejse](#)

aktivitetsark 1

[musvit](#)

aktivitetsark 2

[broget fluesnapper](#)

aktivitetsark 3

[gråspurv](#)

aktivitetsark 4

[skovspurv](#)

aktivitetsark 5

[rødstjert](#)

aktivitetsark 6

[stær](#)

aktivitetsark 7

[Vi bygger redekasser - 1](#)

aktivitetsark 8

[Vi bygger redekasser - 2](#)

aktivitetsark 9

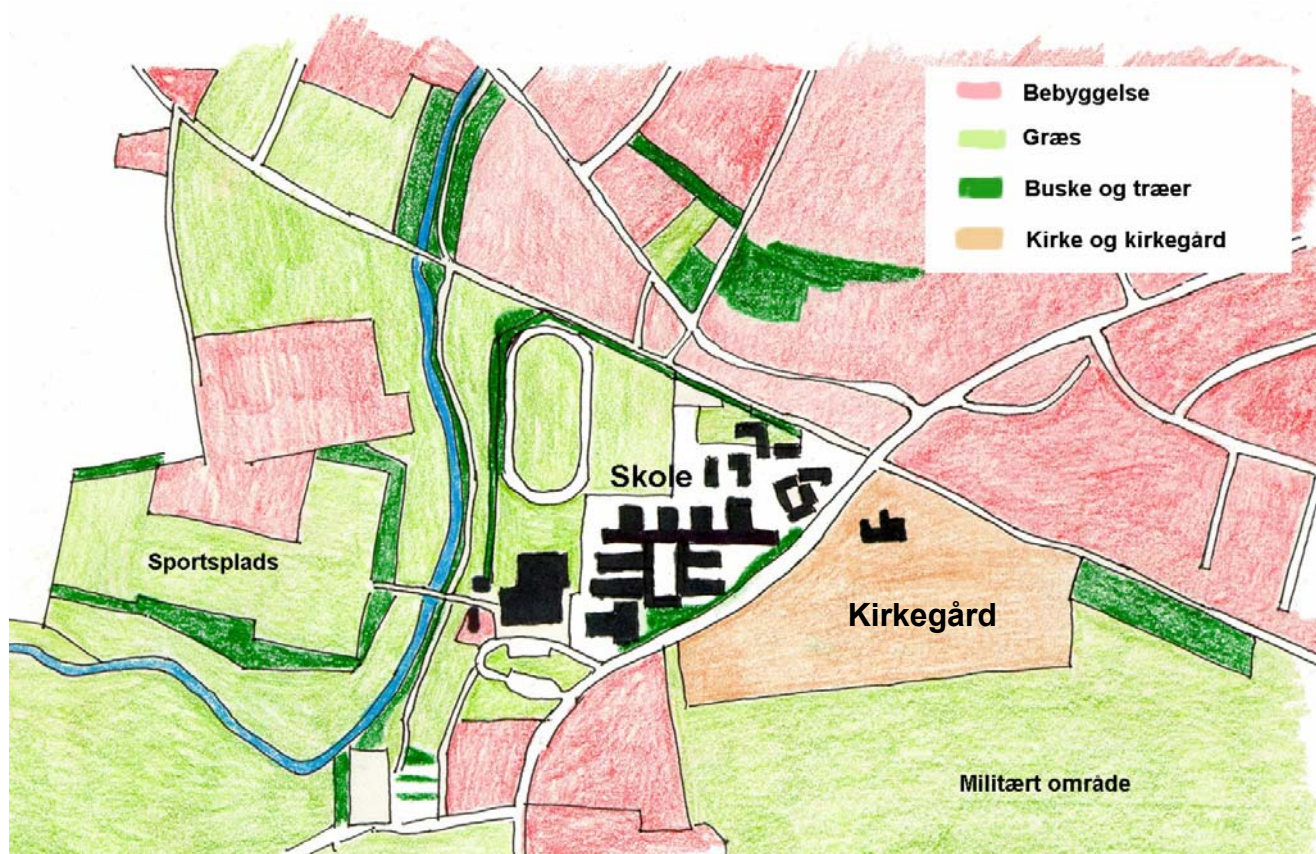
Hver elevgruppe maler et stort og tydeligt tal på fronten af kassen. Det kan gøres med vandbaseret træmaling. Kassens nr. skal gengives på detailkortet, så samtlige kassers placering fremgår af kortet. Kortet hænges evt. på opslagstavlen i klassens hjemmelokale.

B. Opsøgning, opsætning og beskrivelse af redekasseplads.

Det udvalgte areal bør ligge tæt på skolen, da børnene hver dag skal slå et slag hen forbi ”deres redekasse”.

Lav et detailkort over det område, hvor kasserne sættes op. De enkelte store træer skal med, karakteristiske buske, stier, bygninger mm. ligeså.

Her kan eleverne trænes i at tegne kort, så de får et rimelig nøjagtigt redskab at arbejde efter.

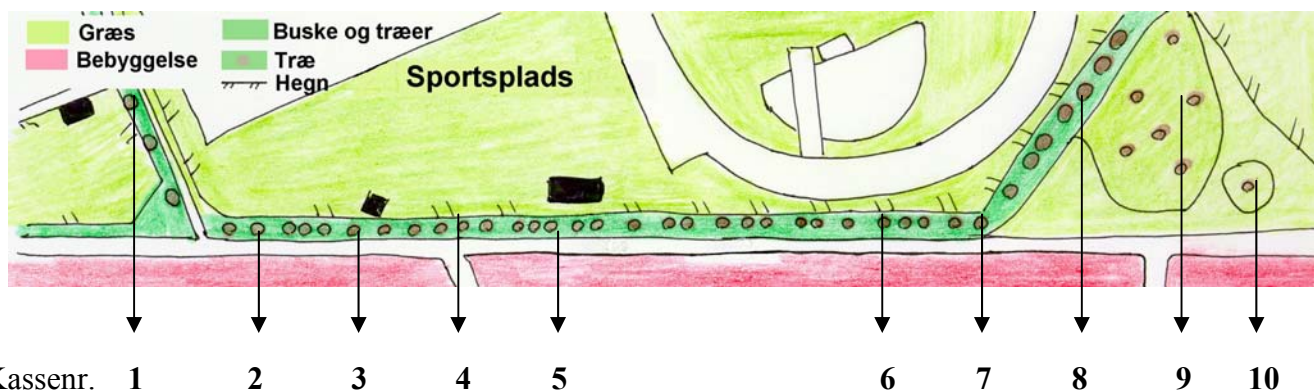

Områdekort. Her ses med mørkegrønt anvendelige områder tæt ved skolen.

Nu skal vi ud igen og vælge træ til opsætning. Eleverne skal først have undersøgt, hvor deres fugl ønsker redeplads, dvs. højde over jorden, bevoksning og territorium. Det fremgår af de fleste fuglebøger.

Det kan godt være lidt besværligt at få kassen til at sidde godt fast på stammen/grenen. Det er vigtigt at indflyvningshullet altid skal vende væk fra vest, da vind og regn oftest kommer fra det verdenshjørne. Kassen bindes til stammen eller en tykkere gren. Brug tynd ståltråd, nylon snor eller muresnor.

Når redekassen er sat op, markeres på kortet det træ / den busk, hvor den nummererede kasse er opsat. Derved får alle en god oversigt over klassernes placering – se kort over detailområdet som et eksempel. Kortet kan sættes op på klassens opslagstavle.

● Træ   *Figuren viser et detailkort, hvor de fleste terrængenstande er medtegnet. Kasserne er nummererede.*

Når opsætningen er færdig, laver eleverne et skema over opsatte kasser, så alle deltagere kan se, hvilke fugle de enkelte kasser er bestemt for. Det kunne jo være, at andre fugle også viste interesse.

[Aktivitetsark 10.](#)

Oversigt over opsatte kasser

	Stær	Blåmejse	Musvit	Broget fluesnapper	Gråspurv	Skovspurv	Rødstjert	Andre
Kasse 1	x							
Kasse 2			x					
Kasse 3				x				
Kasse 4		x						
Kasse 5					x			
Kasse 6			x					
Kasse 7						x		
Kasse 8		x						
Kasse 9		x						
Kasse 10	x							
Kasse 11								
Kasse 12								

C. Interesserede og rugende fugle.

Daglige iagttagelser.

Når redekasserne er sat op, følger overvågningsfasen.

Her kan grupperne anvende [aktivitetsark 11](#), som handler om interesserede fugle.

Observationsskema for uge ____ år _____

Fugl	ma	ti	ons	to	fre	lø	sø
Musvit							
Blåmejse							
Gråspurv							
Broget fluesnapper							
Skovspurv							
Rødstjert							
Stær							

På et tidspunkt er der nogle af grupperne, der får ”bid”. Her kommer det sværeste tidspunkt at håndtere for læreren. Nogle børn bliver kede af det, fordi de ikke får besøg eller får en fugl til at yngle i deres kasse. Sådan er naturen. Lad dem dog fortsætte med de daglige iagttagelser. Måske kommer der en fugl senere.

Evt. kan man slå grupper sammen, så alle får en fugl /kasse at holde øje med.

Nu gælder det så om at iagttage de forskellige aktiviteter, som knytter sig til kassen. Hertil kan anvendes [aktivitetsark 12](#) - Kasserapport.

Rapport for
kasse ____ år _____

Beboer: _____

Aktivitet	Dato
Interesserer sig for kassen	
Starter redebygning	
Starter rugning	
Antal æg	
Æggene klækkes	
Antal flyvninger i én lektion	
Ungerne flyver af reden	
Antal unger på vingerne	

Det kan være nødvendigt at lette på taget af kassen én gang om ugen for at fastslå, hvornår de forskellige aktiviteter starter, samt hvor mange æg, der ruges på. Dette gøres meget forsigtigt, så fuglene forstyrres minimalt.

Når æggene er klækket, får forældrene travlt med at samle mad til ungerne. Derfor er man som regel ikke i tvivl om, hvornår ungerne er kommet.

Har du mulighed for det, så prøv at lade eleverne observere ved kasserne en hel lektion og lad dem tælle antal flyvninger, som udføres af forældrene i det tidsrum. Her får eleverne et godt billede af det slid, som forældrefuglene må udføre. Det er flere hundrede flyvninger dagligt.

D. Opgørelse over redekassernes brug.

Når alle unger er fløjet af reden, kan årets regnskab gøres op.

Resultatet kan fx vises i en lille A-5 folder, hvis indhold kunne være:

- Side 1   Forside
- Side 2   Facts om fuglen
- Side 3   Vores fugl / Kort + foto.
- Side 4   Rapportblad for egen fugl.

Husk at rengøre kasserne senest i februar måned næste år. Al byggemateriale pilles ud og kassen skoldes med kogende vand, så alle smådyr fjernes.

Rigtig god fornøjelse!

Lars Groth

Paarup Skole og Odense Fjords Naturskole - Vigelsø, Odense.